

Vägledning för samtalsledare, kurs D

Eleverna inom den kommunala vuxenutbildningen i svenska för invandrare har olika erfarenhet av provsammanhang och kommer till det muntliga delprovet med olika förväntningar på vad som kommer att hända under samtalet och vad som förväntas av dem. Några elever löser uppgifterna mer självständigt medan andra elever behöver mer stöttning. Det är därför av stor vikt att samtalsledaren skapar goda förutsättningar för alla elever att förstå och genomföra uppgifterna på ett likvärdigt vis. Att ge stöttning under samtalen är en balansgång mellan att ge eleven tid att tänka efter och att ställa stödfrågor. Det kan också handla om att vid lämpligt tillfälle indikera att eleven har kommit för långt från ämnet. Stöttningen som ges under delprov Tala bör till sitt innehåll vara likartad i de olika kursproven men graden av stöttning förväntas minska från kurs B till kurs D. I den enskilda uppgiften ansvarar samtalsledaren för stöttning under samtalet och i paruppgiften kan eleverna även använda varandra som resurser. De rekommendationer som ges nedan gäller såväl det enskilda samtalet som parsamtalet men generellt bör samtalsledaren ha en mindre aktiv roll i parsamtalet.

Att tänka på vid genomförande av delprov Tala

- **Skapa en avslappnad stämning**

Provsammanhanget kan leda till nervositet för vissa elever. Det är därför viktigt att försöka skapa en avslappnad stämning, använda ett språk som ligger på nivå för kursen och anpassa talhastigheten.

- **Ge eleven/eleverna utrymme och tid att prata utan att avbryta**

Var inte rädd för att det ibland kan bli tyst under samtalet. Ge eleven/eleverna utrymme och tid att tänka efter innan nya frågor ställs.

- **Uppmuntra och bekräfta eleven/eleverna**

Använd bekräftelse signaler som till exempel hummande och nickar för att visa intresse och uppmuntra eleven/eleverna att fortsätta prata. I det enskilda samtalet kan man i vissa fall kort återkoppla till vad eleven tidigare har sagt för att visa att man följer med i det eleven berättar om, exempelvis *Så då började du jobba på restaurang* eller *Du tycker inte om att jobba på kvällar*. Undvik värderande kommentarer som *bra* då sådana kommentarer skulle kunna uppfattas som en bedömning av elevens språk och störa elevens tal.

- **Signalera när en ny fråga ska introduceras**

Vid vissa tillfällen är det naturligt att introducera en ny fråga när elevens/elevernas berättande eller resonering avstannar. I andra fall kan man som samtalsledare behöva kort sammanfatta det eleven/eleverna har sagt och därefter introducera en ny fråga, exempelvis *Okej, nu har du berättat om när du är ledig, då tänkte jag att vi ska ta en ny fråga* eller *Nu har ni pratat om varför det är bra att prata mycket när man lär sig ett nytt språk. Varför tycker ni att det kan vara bra att läsa mycket också?*

- **Anpassa frågor utifrån det eleven/eleverna berättar eller resonerar om**

I det enskilda samtalet kan det exempelvis innebära att en stödfråga som *Vad brukar du göra där?* omformuleras till *När du är i parken, vad brukar du göra där?.* Det kan också innebära att samtalsledaren ställer uppföljande frågor med utgångspunkt i frågeord, som *Varför började du jobba som kock?.* Det är dock viktigt att frågorna inte leder eleven bort från uppgiftens ämne. Om eleven berättar om sitt arbete på en restaurang är det exempelvis mindre lämpligt att föra in samtalet på vilken typ av mat eleven tycker om eller hur ofta eleven själv går på restaurang.

I parsamtalet är stödfrågornas funktion att få igång elevernas diskussion om den avstannar. Samtalsledaren bör därför undvika att ställa egna uppföljande frågor då det kan störa interaktionen mellan eleverna. I såväl det enskilda samtalet som parsamtalet bör samtalsledaren välja bort sådana frågor som eleven/eleverna redan har berört.

Stöttning i olika situationer

Nedan ges förslag på hur man som samtalsledare kan agera i olika situationer. Tanken är att förslagen ska ge en uppfattning om hur aktiv samtalsledaren förväntas vara under samtalet och vilken sorts stöd samtalsledaren bör ge eleven.

- **Om eleven/eleverna inte förstår uppgiften eller frågan**

Omformulera och förklara ord och/eller instruktioner. Ge därefter exempel på vad eleven kan berätta om, exempelvis *Berätta om ett arbete eller en praktik som du har eller har haft, du kan till exempel berätta om ett arbete eller en praktik i ditt hemland eller här i Sverige.*

- **Om ämnet väcker starka känslor hos eleven/eleverna**

Börja med att försöka styra in eleven/eleverna på en mindre känslig del av uppgiften, till exempel genom att introducera en ny stödfråga. Om ämnet riskerar att begränsa möjligheterna att göra en tillförlitlig bedömning, byt uppgift. Låt eleven/eleverna tala klart och presentera en ny uppgift utan att poängtera att den förra uppgiften inte fungerade.

- **Om eleven/eleverna har svårt att komma igång med uppgiften**

Ge eleven/eleverna tid att tänka. Efter en stund kan man ge som inspiration några exempel på vad eleven/eleverna kan berätta eller resonera om. Om eleven/eleverna även därefter har svårt att komma igång, ställ någon av uppgiftens stödfrågor.

- **Om det är uppenbart att eleven återger ett inövat tal**

Avvakta till dess att eleven gör en paus i sitt berättande och introducera därefter en ny stödfråga eller ett nytt frågekort.

- **Om det är otydligt vad eleven talar om**

Be eleven om ett förtydligande, exempelvis *Är det som en park?* eller genom att kort sammanfatta det eleven har sagt, exempelvis *Menar du att du gillar bäst att titta på film ensam?.* Om det fortfarande är svårt att förstå eleven, gå vidare till nästa stödfråga utan att poängtera att eleven inte har lyckats göra sig förstådd.

- **Om eleven/eleverna missförstår eller kommer för långt från ämnet eller frågan**

Försök att styra in eleven/eleverna på rätt ämne genom att till exempel kort sammanfatta det eleven/eleverna har pratat om, upprepa frågan eller ge exempel på vad eleven/eleverna kan berätta eller resonera om, exempelvis *Du har nu berättat om din vän X och att ni spelar fotboll tillsammans; kan du berätta lite mer om hur du lärde känna X, till exempel var ni träffades första gången?* eller *Ni har nu pratat om vad ni brukar läsa när ni läser på svenska; kan ni också diskutera varför det kan vara bra att läsa mycket på det nya språket, till exempel på svenska?* Om frågan är uttömd, ställ i stället en ny stödfråga. Var dock försiktig och avbryt inte eleven/eleverna alltför tidigt, i vissa fall återkommer eleven/eleverna till ämnet på egen hand.

- **Om eleven söker efter ett ord och vänder sig till samtalsledaren för hjälp**

Ge eleven en chans att komma på ordet på egen hand. Därefter kan man fylla i det ord som eleven söker efter. I parsamtalet, uppmuntra eleven att först vända sig till den andra eleven för hjälp med att söka efter ordet, exempelvis *Förstår du vad hon/han vill säga?* Om det inte lyckas kan man därefter fylla i ordet som eleven söker efter. Undvik att ge förslag på hela formuleringar.

- **Om eleven använder ord eller uttryck på annat språk än svenska**

Om eleven använder enstaka ord eller uttryck på annat språk än svenska är det acceptabelt så länge det inte på ett nämnvärt sätt begränsar elevens möjlighet att uppvisa en tillräcklig språklig förmåga på svenska. Ifall det inte är möjligt att förstå eleven eller om eleven vid återkommande tillfällen använder ord eller uttryck på annat språk än svenska, uppmuntra eleven att försöka uttrycka sig på svenska i stället.

- **Om en elev tar för mycket utrymme i parsamtalet**

Börja med att indikera med en nick eller annat kroppsspråk att även den andra eleven ska få utrymme att prata. Om det inte fungerar låt eleven säga ytterligare några ord och fördela därefter ordet till den andra eleven. Det är också möjligt att ställa nästa fråga direkt till den elev som har fått minst talutrymme.

- **Om eleverna vänder sig mot samtalsledaren under parsamtalet**

Börja med att visa med händerna att eleverna ska prata med varandra. Om det inte fungerar, påminn eleverna muntligt att vända sig mot varandra när de pratar.

Att undvika vid genomförande av delprov Tala

- **Avbryta eleven/eleverna mitt i talet**

Så långt det är möjligt bör eleven/elevernas få möjlighet att hålla igång sitt tal på egen hand. Det finns inget krav på att ett visst antal frågor ska ställas under samtalet. Undvik därför att avbryta eleven/eleverna endast i syfte att avverka fler frågor.

- **Språkliga korrigeringar**

Undvik språkliga korrigeringar då det kan skapa nervositet och påverka flytet i elevens/elevernas tal.